

BÀI 7

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ VĂN HÓA, ĐẠO ĐỨC VÀ XÂY DỰNG CON NGƯỜI MỚI

ThS. GVC: Nguyễn Chí Thiện
Trường Đại học Kinh tế quốc dân

TÌNH HUỐNG DẪN NHẬP

- “Văn hóa soi đường cho quốc dân đi” luận điểm trên là của ai và nội dung của luận điểm đó muốn đề cập đến vấn đề gì?
- Đạo đức là gốc của người cách mạng? Nếu không có đạo đức thì có thể trở thành người cách mạng được không?
- Con người là “vốn quý nhất”. Muốn phát huy “vốn quý nhất” trong xây dựng đất nước thì đòi hỏi Đảng và nhà nước cần phải làm gì?

Nắm vững những nội dung kiến thức trong bài này sẽ giúp chúng ta có cơ sở lý luận và thực tiễn để luận giải được những vấn đề nêu trên.

MỤC TIÊU

- Cung cấp cho người học những hiểu biết cơ bản về tư tưởng văn hóa, đạo đức và xây dựng con người mới trong tư tưởng Hồ Chí Minh;
- Tiếp tục cung cấp cho người học những kiến thức cơ bản về chủ nghĩa Mác – Lênin;
- Giúp cho người học xác định rõ phương hướng, biện pháp học tập tư tưởng văn, đạo đức, làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh, phấn đấu trở thành con người mới XHCN theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

NEU - EDUTOP

NEU - EDUTOP

NỘI DUNG

- 1 Những quan điểm cơ bản của Hồ Chí Minh về văn hóa
- 2 Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức
- 3 Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng con người mới

1. NHỮNG QUAN ĐIỂM CƠ BẢN CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ VĂN HÓA

1.1. Định nghĩa về văn hóa và quan điểm về xây dựng nền văn hóa mới

1.2. Các vấn đề chung của văn hóa

1.3. Một số lĩnh vực chính của văn hóa

1.1. ĐỊNH NGHĨA VỀ VĂN HÓA VÀ QUAN ĐIỂM VỀ XÂY DỰNG NỀN VĂN HÓA MỚI

Định nghĩa về văn hóa:

- **Theo nghĩa rộng:** Hồ Chí Minh nêu văn hóa là toàn bộ những giá trị vật chất và tinh thần do loài người sáng tạo ra. Năm 1943 Người viết: “Vì lẽ sinh tồn cũng như mục đích của cuộc sống, loài người mới sáng tạo và phát triển ra ngôn ngữ, chữ viết, đạo đức, pháp luật, khoa học, tôn giáo, văn học, nghệ thuật, những công cụ sinh hoạt hàng ngày về ăn, mặc, ở, và các phương thức sử dụng. Toàn bộ những sáng tạo và phát minh đó tức là văn hóa”.
- **Theo nghĩa hẹp:** Văn hóa là những giá trị tinh thần. Người viết: “trong công cuộc kiến thiết nước nhà, có bốn vấn đề cần chú ý đến, cũng phải coi là quan trọng ngang nhau: chính trị, kinh tế, xã hội, văn hóa. Nhưng văn hóa là một kiến trúc thượng tầng”.

1.1. ĐỊNH NGHĨA VỀ VĂN HÓA VÀ QUAN ĐIỂM VỀ XÂY DỰNG NỀN VĂN HÓA MỚI (tiếp theo)

Quan điểm về xây dựng nền văn hóa mới:

- Thứ nhất, xây dựng tâm lý: tinh thần độc lập tự cường;
- Thứ hai, xây dựng luân lý: biết hi sinh mình, làm lợi cho quần chúng;
- Thứ ba, xây dựng xã hội: mọi sự nghiệp có liên quan đến phúc lợi của nhân dân trong xã hội;
- Thứ tư, xây dựng chính trị: dân quyền;
- Thứ năm, xây dựng kinh tế.

1.2. CÁC VẤN ĐỀ CHUNG CỦA VĂN HÓA

1.2.1. Quan điểm về vai trò và vị trí của văn hóa trong đời sống xã hội

1.2.2. Chức năng của văn hóa

1.2.3. Tính chất của văn hóa

1.2.1. QUAN ĐIỂM VỀ VAI TRÒ VÀ VỊ TRÍ CỦA VĂN HÓA TRONG ĐỜI SỐNG XÃ HỘI

- Văn hóa là đời sống tinh thần của xã hội, thuộc kiến trúc thượng tầng.
  - Trong quan hệ với chính trị, xã hội: Hồ Chí Minh cho rằng, chính trị, xã hội có được giải phóng thì văn hóa mới được giải phóng. Chính trị giải phóng sẽ mở đường cho văn hóa phát triển.
  - Trong quan hệ với kinh tế.
- Văn hóa không thể đứng ngoài mà phải ở trong kinh tế và chính trị, phải phục vụ nhiệm vụ chính trị và thúc đẩy sự phát triển kinh tế.

1.2.2. CHỨC NĂNG CỦA VĂN HÓA

1

**Định hướng
tư tưởng
đúng đắn và
tình cảm cao
đẹp của con**

- Lý tưởng vì nước quên thân vì dân phục vụ;
- Tư tưởng độc lập tự lực tự cường;
- Tư tưởng DLDT và CNXH;
- Tình cảm yêu nước thương dân , hướng tới chân thiện mỹ;
- Trung thực, chân thành, ghét giả dối.

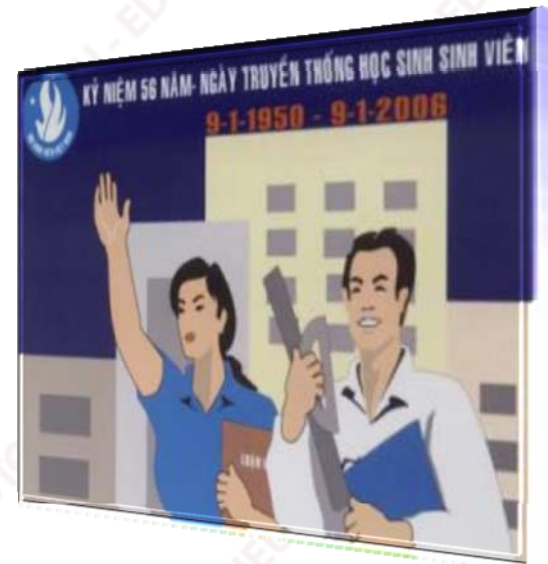
1.2.2. CHỨC NĂNG CỦA VĂN HÓA (tiếp theo)

1

**Định hướng
tư tưởng
đúng đắn và
tình cảm cao
đẹp của con**

2

**Nâng cao
dân trí**

- Dân trí là sự hiểu biết của người dân về mọi mặt. (CT, KT, PL, Khoa học, Kỹ thuật, thực tiễn...).
- Muốn nâng cao dân trí phải thông qua Văn hóa. Nhất là qua VH giáo dục.

1.2.2. CHỨC NĂNG CỦA VĂN HÓA (tiếp theo)

1

**Hướng
tư tưởng
đúng đắn và
tình cảm cao
đẹp của con**

2

**Nâng cao
dân trí**

3

**Hướng con
người vươn
tới chân,
thiện, mỹ**

- Bồi dưỡng những phẩm chất và phong cách lành mạnh.
- Sửa đổi tham nhũng, lười biếng, phù hoa xa xỉ, chống giặc nội xâm.

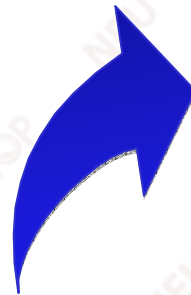

1.2.3. TÍNH CHẤT CỦA VĂN HÓA

**Dân tộc, khoa học, đại
chúng**

Đại hội II

**Có nội dung XHCN và
tính dân tộc**

Đại hội III

1.2.3. TÍNH CHẤT CỦA VĂN HÓA (tiếp theo)

1. Tính dân tộc:

- Nội dung:
  - Yêu quê hương, thiên nhiên đất nước
  - Tinh thần nhân nghĩa, đoàn kết, tương thân tương ái
  - Tinh thần lạc quan yêu đời
  - Tinh thần cần cù thông minh sáng tạo.
- Hình thức: Dân ca, tuồng, chèo, hát ví...

1.2.3. TÍNH CHẤT CỦA VĂN HÓA (tiếp theo)

2. Tính khoa học, tiên tiến, XHCN:

Hồ Chí Minh đòi hỏi phải đấu tranh chống lại những gì trái với khoa học, phải tiến bộ; phải truyền bá tư tưởng mácxít, đấu tranh chống chủ nghĩa duy tâm thần bí, mê tín, dị đoan., kế thừa truyền thống tốt đẹp của dân tộc và tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại.

3. Tính đại chúng:

Hồ Chí Minh đòi hỏi các nhà hoạt động văn hóa phải tăng cường liên hệ với thực tế, đi sâu vào cuộc sống của nhân dân vừa để tìm hiểu và phản ánh nỗi lo âu, suy nghĩ, khát vọng của nhân dân, vừa để đem ánh sáng văn hóa đến mọi người, mọi nhà, nhất là vùng sâu, vùng xa.

***“Mình đã hưởng cái hay của người thì cũng phải có cái hay cho người ta hưởng.
Mình đừng chịu vay mà không trả”***

1.3. QUAN ĐIỂM VỀ MỘT SỐ LĨNH VỰC CHÍNH CỦA VĂN HÓA

1.3.1. Văn hóa giáo dục

1.3.2. Văn hóa văn nghệ

1.3.3. Văn hóa đời sống

1.3.1. VĂN HÓA GIÁO DỤC

- **Vai trò của đạo đức:**

*Hiền dữ đâu phải là tính sẵn
Phần nhiều do giáo dục mà nên.*

“Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới vũ đài vinh quang để sánh vai với cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các cháu”

- **Mục tiêu của văn hóa giáo dục:**

Thực hiện cả ba chức năng của văn hóa bằng giáo dục, có nghĩa là bằng dạy và học. Đó là đào tạo ra những con người toàn diện vừa có đức vừa có tài, biết làm và đủ điều kiện làm chủ để xây dựng và bảo vệ đất nước.

1.3.1. VĂN HÓA GIÁO DỤC (tiếp theo)

- **Nội dung giáo dục:**

- Toàn diện: văn hoá, chính trị khoa học, kỹ thuật, chuyên môn nghiệp vụ, lao động, thể chất;
- Đạo đức được đặt ở vị trí hàng đầu.

TRƯỜNG LỄ, NHÀ HỌC VĂN

- **Phương châm giáo dục:**

- Kết hợp học với hành, lý luận liên hệ với thực tiễn;
- Nhà trường gắn với gia đình và xã hội;
- Dân chủ bình đẳng trong giáo dục.

1.3.2. VĂN HÓA VĂN NGHỆ

- **Mặt trận văn hoá** là một bộ phận của cách mạng ngang hàng với các mặt trận khác. Là cuộc đấu tranh cách mạng trên lĩnh vực văn hóa. Là cuộc cách mạng văn hóa tư tưởng.
- **Chiến sĩ văn hoá:**
  - Lập trường tư tưởng đúng, vững vàng;
  - Từ trong quần chúng mà ra, trở lại nơi quần chúng;
  - Có trí tuệ, bản lĩnh, chuyên môn để đối mặt với kẻ thù, bênh vực nhân dân;
  - Biết quý trọng và biết khai thác truyền thống tốt.

"Văn hoá là một mặt trận, người hoạt động văn hoá phải là một chiến sĩ trên mặt trận ấy."

1.3.3. VĂN HÓA ĐỜI SỐNG

- Đạo đức mới.
- Lối sống mới.
- Nếp sống mới.
- Đời sống mới.

2. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC

2.1. Nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức

2.2. Học viên học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh

2.1. NỘI DUNG CƠ BẢN CỦA TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC

2.1.1. Quan điểm về vai trò và sức mạnh của đạo đức

2.1.2. Quan điểm về những chuẩn mực đạo đức cách mạng

2.1.3. Quan điểm về những nguyên tắc xây dựng đạo đức mới

2.1.1. QUAN ĐIỂM VỀ VAI TRÒ VÀ SỨC MẠNH CỦA ĐẠO ĐỨC

- Đạo đức là gốc, là nền tảng của người cách mạng

“Cũng như sông thì phải có nguồn mới có nước không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân.”

(Hồ Chí Minh toàn tập, tập 5, tr.252-253)

- Đạo đức là thước đo lòng cao thượng của con người

"Tuy năng lực và công việc mỗi người có khác nhau, người làm việc to, người làm việc nhỏ, nhưng ai giữ được đạo đức là người cao thượng."

2.1.1. QUAN ĐIỂM VỀ VAI TRÒ VÀ SỨC MẠNH CỦA ĐẠO ĐỨC (tiếp theo)

- **Đạo đức là nhân tố tạo nên sức hấp dẫn của chủ nghĩa xã hội**

Theo Hồ Chí Minh sức hấp dẫn của chủ nghĩa xã hội chưa phải là ở lý tưởng cao xa, ở mức sống vật chất dồi dào, mà trước hết là ở những giá trị đạo đức cao đẹp, ở phẩm chất của những người cộng sản ưu tú, bằng tấm gương sống và hành động của mình, chiến đấu cho lý tưởng đó thành hiện thực.

- **Đạo đức là động lực, là sức mạnh nội sinh của con người**

Đạo đức là nhân tố để thúc đẩy con người phát triển, giúp người cách mạng vượt qua mọi khó khăn gian khổ để giành những thắng lợi mới. Hồ Chí Minh nói nhờ có sức mạnh đó đã giúp cho người cách mạng vượt qua mọi khó khăn gian khổ, ngay cả khi cách mạng đã thành công.

2.1.2. QUAN ĐIỂM VỀ NHỮNG CHUẨN MỰC ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG

- Trung với nước, hiếu với dân.
- Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.
- Thương yêu con người, sống có tình có nghĩa.
- Có tinh thần quốc tế trong sáng.
- Nói đi đôi với làm, phải nêu gương về đạo đức.
- Xây đi đôi với chống.
- Phải tu dưỡng đạo đức suốt đời.

TRUNG VỚI NƯỚC, HIẾU VỚI DÂN

Khái niệm “trung”, “hiếu” ra đời và tồn tại trong xã hội phong kiến.

Trong xã hội phong kiến đây là phẩm chất quan trọng hàng đầu. Nội dung của khái niệm “trung” và “hiếu” đó là “Trung với vua, hiếu với cha mẹ”.

- Đối tượng của chữ “trung” trong xã hội phong kiến, đó là trung với vua, nội dung bó hẹp.
- Đối tượng của chữ “hiếu” trong xã hội phong kiến, đó là hiếu với cha mẹ. Phải tuân thủ những lời của cha mẹ.

TRUNG VỚI NƯỚC, HIẾU VỚI DÂN (tiếp theo)

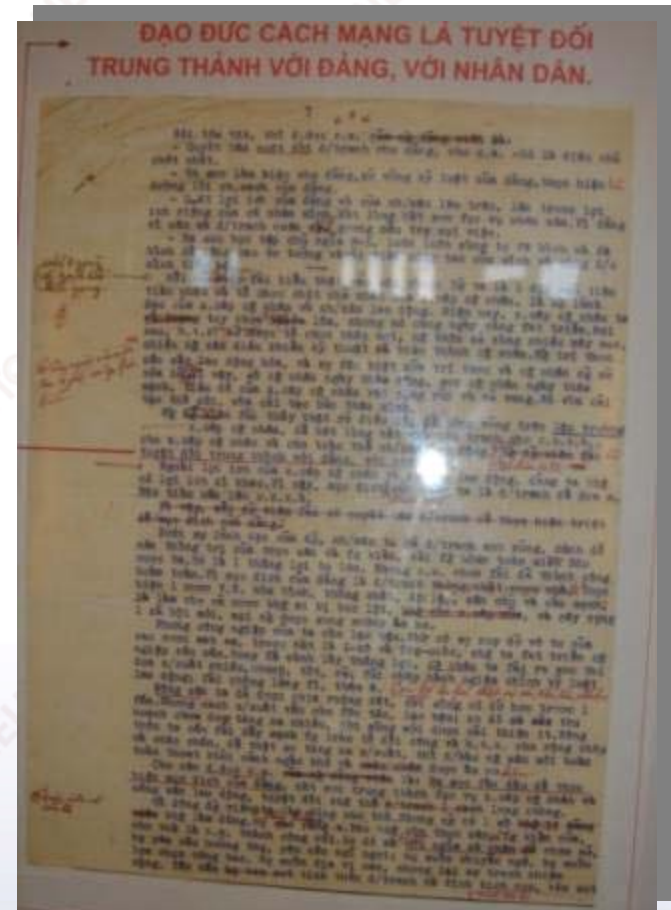
Quan điểm của Hồ Chí Minh

Nội dung của Trung với nước (đối tượng là Tổ quốc):

- *Thứ nhất*, đặt lợi ích của Đảng, của tổ quốc, của cách mạng lên trên hết;
- *Thứ hai*, tuyệt tâm phấn đấu thực hiện mục tiêu của cách mạng;
- *Thứ ba*, thực hiện tốt chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước.

Điểm mới:

- Mở rộng nghĩa vụ của cá nhân với cá nhân thành nghĩa vụ của cá nhân với xã hội;
- Yêu nước là giá trị đạo đức Việt Nam;
- Phải nêu cao tính chủ động sáng tạo không thụ động.

TRUNG VỚI NƯỚC, HIẾU VỚI DÂN (tiếp theo)

Nội dung của hiếu với dân (đối tượng là nhân dân):

- Yêu dân, kính trọng nhân dân, tôn trọng nhân dân, lấy dân làm gốc.
- Khẳng định vai trò sức mạnh thật sự của nhân dân.
- Tin dân, lắng nghe dân, học dân, tổ chức động viên nhân dân cùng thực hiện tốt chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước.
- Phải luôn quan tâm đến đời sống của nhân dân, chăm lo cải thiện đời sống cho dân; khi dân còn thiếu thì mình không có quyền đòi hỏi sung sướng cho riêng mình.
- Tôn trọng và phát huy quyền làm chủ của nhân dân, nâng cao dân trí, để dân biết và sử dụng được quyền làm chủ của mình.

CẦN, KIỆM, LIÊM, CHÍNH, CHÍ CÔNG VÔ TƯ

- **Cần** là lao động cần cù, siêng năng, lao động có kế hoạch, sáng tạo năng suất cao; lao động với tinh thần tự lực cánh sinh, không lười biếng, không ỷ lại.
Cần là chuẩn mực đạo đức của dân tộc Việt Nam. Hồ Chí Minh kế thừa truyền thống của dân tộc, Người đã đưa thêm vào trong đó một nội dung mới. Cần không chỉ là yêu lao động mà lao động phải có kỷ luật, có kỹ thuật, có chất lượng, có năng suất.
- **Kiệm** là tiết kiệm sức lao động, tiết kiệm thì giờ, tiết kiệm tiền của của nhân dân của đất nước, của bản thân. Tiết kiệm từ cái nhỏ đến cái to; “Không xa xỉ, không hoang phí, không bừa bãi”.
- **Liêm** là luôn tôn trọng của công và của dân. Phải “trong sạch, không tham lam” tiền của, địa vị, danh tiếng.
- **Chính** là thẳng thắn, đứng đắn, không tà.
Người chính là người: đối với mình thì khiêm tốn, học hỏi; đối với người khác, không nịnh hót người trên, không coi thường người khác; đối với việc, việc công đặt lên trên việc tư, chánh xa việc xấu.

CẦN, KIỆM, LIÊM, CHÍNH, CHÍ CÔNG VÔ TƯ (tiếp theo)

Chí công vô tư:

- Chí công là yêu cầu phải rất mực công minh, chính trực, công bằng, công tâm.
- Vô tư là không được thiên tư, thiên vị.
- Chuẩn mực này nhắc nhở người lãnh đạo, cầm cân nảy mực phải hết sức công bằng, không được có lòng riêng mà thiên tư, thiên vị.

Khi nhân mạnh đến tầm quan trọng của đạo đức cách mạng Hồ Chí Minh đã đúc kết:

“Trời có bốn mùa xuân, hạ, thu đông...

Người có bốn đức cần, kiệm, liêm, chính

Thiếu một mùa không thành trời

Thiếu một phương thì không thành đất

Thiếu một đức thì không thành người”

THƯƠNG YÊU CON NGƯỜI, SỐNG CÓ TÌNH CÓ NGHĨA

Nội dung yêu thương con người của Hồ Chí Minh có những điểm mới:

- Đó là một tình cảm rộng lớn giành cho những người nghèo khổ, bị áp bức không phân biệt giai cấp.
- Tình yêu thương đó phải được xây dựng trên lập trường giai cấp công nhân và được thể hiện trong các mối quan hệ hàng ngày với bạn bè, đồng chí, anh em.
- Yêu thương con người đi liền với tôn trọng, tìm mọi cách nâng con người lên, dù đó là những con người thất thời lầm lạc...
- Yêu thương không phải là chín bỏ làm mười, bao che cho nhau cả lỗi lầm, trở thành phe cánh, phường hội... Như vậy, chỉ có đưa đến tổn thất cho cách mạng, cho tổ quốc.
- Yêu thương con người phải gắn với hành động cụ thể. Bản thân Hồ Chí Minh là một tấm gương cho tinh thần ấy.

CÓ TINH THẦN QUỐC TẾ TRONG SÁNG, NÓI ĐI ĐÔI VỚI LÀM...

- **Có tinh thần quốc tế trong sáng:**

- Tôn trọng tất cả các dân tộc trên thế giới dù đó là dân tộc lớn hay nhỏ;
- Có tinh thần hòa bình, hữu nghị, hợp tác giữa các dân tộc;
- Có tinh thần bình đẳng, đoàn kết và giúp đỡ giữa các dân tộc.

Trong suốt cuộc đời mình, Hồ Chí Minh đã dày công vun đắp, xây dựng tình đoàn kết, hữu nghị giữa Việt Nam với các nước trên thế giới.

- **Nói đi đôi với làm, phải nêu gương về đạo đức**

Hồ Chí Minh coi đây là nguyên tắc quan trọng nhất trong xây dựng một nền đạo đức mới ở nước ta. Nó đối lập với thói đạo đức giả của giai cấp bóc lột, nói một đằng làm một nẻo, thậm chí nói mà không làm.

- **Xây đi đôi với chống**

- **Phải tu dưỡng đạo đức suốt đời**

Hồ Chí Minh từng nói: Đạo đức không phải từ trên trời rơi xuống mà từ trong đấu tranh rèn luyện mà ra. Xây dựng đạo đức đã khó nhưng giữ gìn được phẩm chất đạo đức cách mạng lại càng khó khăn hơn.

2.2. HỌC VIÊN HỌC TẬP VÀ LÀM THEO TƯ TƯỞNG, TẤM GƯƠNG ĐẠO ĐỨC HỒ CHÍ MINH

- **Học tập và làm theo tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh:**
  - Xác định đúng vị trí, vai trò của đạo đức đối với cá nhân.
  - Tu dưỡng đạo đức theo các phẩm chất đạo đức Hồ Chí Minh.
  - Tu dưỡng theo các nguyên tắc đạo đức Hồ Chí Minh.
- **Nội dung học tập theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh:**
  - Học trung với nước, hiếu với dân, suốt đời đấu tranh cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, giải phóng con người.
  - Học cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, đời tư trong sáng, nếp sống giản dị và đức khiêm tốn phi thường.
  - Học đức tin tuyệt đối vào sức mạnh của nhân dân, kính trọng nhân dân, hết lòng hết sức phục vụ nhân dân, luôn nhân ái, vị tha, khoan dung và nhân hậu với con người.
  - Học tấm gương về ý chí và nghị lực tinh thần to lớn, quyết tâm vượt qua mọi thử thách, gian nguy để đạt được mục đích cuộc sống.

3. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ XÂY DỰNG CON NGƯỜI MỚI

3.1. Quan niệm của Hồ Chí Minh về con người

3.2. Quan niệm của Hồ Chí Minh về vai trò của con người

3.3. Quan niệm của Hồ Chí Minh về chiến lược trồng người

3.1. QUAN NIỆM CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ CON NGƯỜI

- **Con người được nhìn nhận như một chỉnh thể, đa chiều:**
  - Phương diện tự nhiên: HCM nhìn nhận con người như một thực thể sinh học, cho nên con người phải tuân theo các quy luật tự nhiên.
  - Con người xã hội: HCM nhìn nhận con người với tư cách là một cá nhân. Cá nhân con người này nằm trong mối quan hệ giữa cá nhân với xã hội, và tồn tại trong vô số các quan hệ.
  - HCM còn nhìn nhận con người ở cả tâm lực và thể lực. Phải có sự thống nhất chặt chẽ giữa tâm lực và thể lực trong mỗi con người. Đó chính là tâm lý, ý thức và thể chất của con người.
  - HCM xem xét con người trong sự thống nhất của hai mặt đối lập: thiện và ác, hay và dở, tốt và xấu... bao gồm cả tính người (mặt xã hội) và tính bản năng (mặt sinh học).
- **Con người lịch sử cụ thể:**
  - HCM cho rằng con người là sản phẩm của những điều kiện lịch sử cụ thể.
  - Ở mỗi giai đoạn lịch sử nhất định sẽ tạo lên kiểu con người nhất định.
- **Bản chất con người mang tính xã hội:**
  - Mác cho rằng: bản chất của con người là tổng hòa của các mối quan hệ trong xã hội.
  - HCM đã tiếp thu quan điểm của CNMLN và từ đó người đã khẳng định: bản chất của con người là mang tính xã hội, khác hẳn với con vật.

3.2. QUAN NIỆM CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ VAI TRÒ CỦA CON NGƯỜI

- Con người là vốn quý nhất, nhân tố quyết định thành công của sự nghiệp cách mạng.
- Con người không chỉ là sản phẩm của tự nhiên và xã hội mà còn là chủ thể của tự nhiên và xã hội.
  - Với tư cách là chủ thể của tự nhiên: con người bằng hành động cụ thể của mình không ngừng tác động vào tự nhiên, cải biến tự nhiên để cho phù hợp với nhu cầu của mình. Thông qua hoạt động sản xuất vật chất.
  - Với tư cách là chủ thể xã hội: con người bằng hành động của mình đã làm lên lịch sử, không ngừng biến đổi xã hội, đưa xã hội loài người phát triển đi lên từ thấp đến cao thông qua các cuộc cách mạng xã hội.
- Con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực của cách mạng, phải coi trọng, chăm sóc, phát huy nguồn lực con người.

3.3. QUAN NIỆM CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ CHIẾN LƯỢC “TRỒNG NGƯỜI”

- Do vai trò quan trọng của con người như vậy lên chiến lược trồng người là quan trọng hàng đầu. Từ đó Hồ Chí Minh đã đánh giá:
  - Trồng người là yêu cầu khách quan, vừa cấp bách, vừa lâu dài của cách mạng.
  - Việc xây dựng con người mới là cả một quá trình lâu dài và phải song hành cùng với cuộc cách mạng.
  - Việc xây dựng con người mới phải được thực hiện ở tất cả các giai đoạn cách mạng.
  - Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết phải có những con người xã hội chủ nghĩa.
  - Con người mới XHCN cần phải có những phẩm chất: Đạo đức và chuyên môn.
  - Nội dung và phương pháp giáo dục phải toàn diện.
- **Biện pháp “Trồng người”:**
  - Trước hết mỗi con người phải tự rèn luyện.
  - Hai là dựa vào vai trò các tổ chức trong hệ thống chính trị; kết hợp gia đình, nhà trường, và xã hội.
  - Thông qua các phong trào cách mạng như Thi đua yêu nước, người tốt việc tốt.

GIẢI QUYẾT TÌNH HUỐNG

- Qua nội dung được trình bày trong phần một nêu trên đã giải quyết được tình huống thứ nhất: “Văn hóa soi đường cho quốc dân đi” luận điểm trên là của ai và nội dung của luận điểm đó muốn đề cập đến vấn đề gì?
  - Luận điểm trên là của Chủ tịch Hồ Chí Minh.
  - Nội dung của luận điểm muốn đề cập tới chức năng của văn hóa.
- Qua nội dung được trình bày trong phần hai nêu trên đã giải quyết được tình huống thứ hai: Đạo đức là gốc của người cách mạng? Nếu không có đạo đức thì có thể trở thành người cách mạng được không?
  - Đạo đức là gốc của người cách mạng.
  - Cũng như sông phải có nguồn thì mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì tài giỏi đến mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân.

GIẢI QUYẾT TÌNH HUỐNG

- Qua nội dung được trình bày trong phần ba nêu trên đã giải quyết được tình huống thứ ba: Con người là “vốn quý nhất”. Muốn phát huy “vốn quý nhất” trong xây dựng đất nước thì đòi hỏi Đảng và nhà nước cần phải làm gì?
- Con người là vốn quý nhất: Theo Người, “trong bầu trời không gì quý bằng nhân dân, trong thế giới không gì mạnh bằng lực lượng đoàn kết của nhân dân”. Vì vậy, “vô luận việc gì, đều do người dân làm ra và từ nhỏ đến to, từ gần đến xa, đều thế cả”.
- Muốn phát huy “vốn quý nhất” trong xây dựng đất nước thì đòi hỏi Đảng và nhà nước cần phải thực hiện chiến lược trồng người, có chính sách sử dụng người tài, coi giáo dục là quốc sách hàng đầu.

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM 1

Theo quan điểm của Hồ Chí Minh thì văn hóa có chức năng gì? Hãy chọn đáp án *sai*.

- a. Chức năng “Bồi dưỡng tư tưởng đúng đắn và tình cảm cao đẹp”
- b. Nâng cao dân trí.
- c. Hướng con người tới chân, thiện, mỹ.
- d. Chức năng thẩm mỹ.

Trả lời: Đáp án đúng là: d. Chức năng thẩm mỹ.

Giải thích: Theo Hồ Chí Minh văn hóa có ba chức năng cơ bản:

- Bồi dưỡng tư tưởng đúng đắn và tình cảm cao đẹp: *Lý tưởng vì nước quên thân vì dân phục vụ; Tư tưởng độc lập tự lực tự cường; Tư tưởng DLDT và CNXH.*
- Nâng cao dân trí: Nâng cao trình độ học vấn và nhận thức cho nhân dân...
- Hướng con người tới chân, thiện, mỹ: Xây dựng phong cách làm việc lành mạnh; chống chủ nghĩa cá nhân, tham ô, xa xỉ...

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM 2

Theo quan điểm của Hồ Chí Minh thì đạo đức có vai trò và sức mạnh gì? Chọn đáp án **sai**.

- a. Đạo đức là cái gốc của người cách mạng.
- b. Đạo đức tạo nên sự hấp dẫn của CNXH.
- c. Đạo đức là thước đo lòng cao thượng của con người.
- d. Đạo đức là ...

Trả lời: Đáp án đúng là: d. ...

Giải thích: Theo Hồ Chí Minh thì vai trò và sức mạnh của đạo đức là:

- Đạo đức là cái gốc của người cách mạng.
- Đạo đức tạo nên sự hấp dẫn của CNXH.
- Đạo đức là thước đo lòng cao thượng của con người.

BÀI TẬP TỰ LUẬN

Anh, chị hãy phân tích những phẩm chất đạo đức cơ bản của con người Việt Nam theo quan điểm của Hồ Chí Minh?

Gợi ý trả lời:

Theo quan điểm của Hồ Chí Minh phẩm chất đạo đức của con người Việt Nam bao gồm các yếu tố:

•**Trung với nước, hiếu với dân:**

- Quan điểm truyền thống: Trung với vua, hiếu với cha mẹ...
- Quan điểm của Hồ Chí Minh:
  - Trung với nước: Đối tượng “trung” là quốc gia, dân tộc; Nội dung...
  - Hiếu với dân: Đối tượng là “nhân dân”; Nội dung...

•**Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư:**

- Cần: cần cù, siêng năng, chăm chỉ, làm việc có kế hoạch..
- Kiệm: Tiết kiệm công sức, tiền của, thời gian...
- Liêm: trong sáng, liêm khiết...
- Chính: Ngay thẳng, không tà...
- Chí công vô tư: Vì việc công không vì việc riêng...

•**Tinh thần quốc tế trong sáng:** Đó là sự tôn trọng, hiểu biết, thương yêu và đoàn kết với giai cấp vô sản trên toàn thế giới, với các dân tộc và nhân dân trên thế giới...

TÓM LƯỢC CUỐI BÀI

- **Những sáng tạo lý luận của Hồ Chí Minh:**

- Hồ Chí Minh đã sớm thấy vai trò sức mạnh của văn hoá, đã sớm đưa văn hóa vào chiến lược phát triển của đất nước.
- Xác lập hệ thống các quan điểm có giá trị xây dựng nền văn hóa mới Việt Nam.
- Đề cao vai trò của đạo đức, gắn đạo đức với sự tiến bộ của xã hội.
- Xác lập chuẩn hệ giá trị đạo đức cho con người Việt Nam.
- coi trọng con người và xây dựng con người.

- **Ý nghĩa của việc học tập:**

- Thấy rõ những cống hiến kiệt xuất của Hồ Chí Minh trong lĩnh vực văn hóa, đạo đức và xây dựng con người mới.
- Xác định rõ phương hướng, biện pháp học tập tư tưởng văn hóa, đạo đức, theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh.
- Nhận thức rõ biểu hiện cụ thể của chủ nghĩa nhân văn Hồ Chí Minh đặc biệt là sự quan tâm đến con người.

THUẬT NGỮ

- **Cơ sở hạ tầng:** là tổng hợp các quan hệ sản xuất hợp thành kết cấu kinh tế của một xã hội nhất định.
- **Chủ nghĩa xã hội:** giai đoạn đầu của hình thái kinh tế xã hội Cộng sản chủ nghĩa, là kết quả trực tiếp của thời kỳ quá độ lên xã hội chủ nghĩa...
- **Chủ nghĩa Mác – Lênin:** là sự thống nhất toàn vẹn của ba bộ phận cấu thành không thể tách rời: triết học duy vật biện chứng; kinh tế chính trị mác xít và chủ nghĩa xã hội khoa học.
- **Dân tộc:** một cộng đồng người vững chắc được hình thành trong quá trình phát triển của lịch sử dựa trên cơ sở: có một lãnh thổ ổn định, một nền kinh tế chung, có ngôn ngữ chung, một nền văn hóa mang bản sắc dân tộc.
- **Đạo đức:** là những nguyên tắc, những chế định xã hội nhằm thực hiện chức năng điều khiển hành vi của con người.

THUẬT NGỮ

- **Động lực:** là những nhân tố thúc đẩy sự phát triển.
- **Động lực của cách mạng:** khái niệm chỉ những giai cấp, tầng lớp nhân dân có lợi ích gắn bó chặt chẽ, lâu dài với cách mạng.
- **Kiến trúc thượng tầng:** là toàn bộ những quan điểm chính trị, pháp luật, triết học, đạo đức, tôn giáo, nghệ thuật...cùng với những thiết chế tương ứng...
- **Nguồn lực con người:** Tổng thể những tiềm năng, năng lực và khả năng của mỗi cá nhân, mỗi cộng đồng người và toàn xã hội đã, đang và sẽ tạo ra sức mạnh cho quá trình phát triển...được thể hiện qua hàng loạt các yếu tố như: học vấn, chuyên môn, kỹ năng lao động, kỷ luật...
- **Văn hóa:** là tổng hợp của mọi phương thức thức sinh hoạt cùng với những biểu hiện của nó mà loài người đã sản sinh ra nhằm thích ứng những nhu cầu đời sống và đòi hỏi của sự sinh tồn.

CÂU HỎI THƯỜNG GẶP

Câu 1: Định nghĩa văn hóa theo tư tưởng Hồ Chí Minh?

Gợi ý:

Khái niệm văn hóa theo tư tưởng Hồ Chí Minh được hiểu theo ba nghĩa: Rộng, hẹp.

(Giáo trình TTHCM, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011, tr229-230)

Câu 2. Quan điểm của Hồ Chí Minh về vị trí và vai trò của văn hóa?

Gợi ý:

Một là, văn hóa là đời sống tinh thần của xã hội, thuộc kiến trúc thượng tầng

Hai là, Văn hóa không thể đứng ngoài mà phải ở trong kinh tế và chính trị, phải phục vụ nhiệm vụ chính trị và thúc đẩy sự phát triển kinh tế.

(Giáo trình TTHCM, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011, tr231-233).

CÂU HỎI THƯỜNG GẶP

Câu 3. Quan điểm của Hồ Chí Minh về chức năng của văn hóa?

Gợi ý:

Gồm có 3 chức năng chủ yếu: (Giáo trình TTHCM, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011, tr236-237).

Một là, bồi dưỡng tư tưởng đúng đắn và tình cảm cao đẹp.

Hai là, mở rộng hiểu biết, nâng cao dân trí.

Ba là, bồi dưỡng những phẩm chất, phong cách và lối sống tốt đẹp, lành mạnh...

CÂU HỎI THƯỜNG GẶP

Câu 4. Quan điểm của Hồ Chí Minh về những chuẩn mực đạo đức mới?

Gợi ý:

Bao gồm 4 chuẩn mực cơ bản: (Giáo trình TTHCM, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011, tr250-255).

- Trung với nước, hiếu với dân.
- Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.
- Lòng yêu thương con người.
- Tinh thần quốc tế trong sáng.

Câu 5. Trình bày quan niệm Hồ Chí Minh về con người?

Gợi ý:

Theo Hồ Chí Minh con người được hiểu dưới các góc độ sau: (Giáo trình TTHCM, Nxb CTQG, Hà Nội, 2011, tr270-272).

- Con người được nhìn nhận như một chỉnh thể.
- Con người lịch sử.
- Bản chất của con người mang tính xã hội.